

MÜZİK ÖĞRETMENİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EĞİTİM MÜZİĞİ DAĞARINA İLİŞKİN YETERLİLİKLERİ

Hamit YOKUŞ¹

Seda ÖNK AVŞAR²

ÖZET

Bu araştırma, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören (n=66) 3. sınıf (n=43) ve 4. sınıf (n=23) ve Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören (n=33) 3. sınıf (n=16) ve 4. sınıf (n=17) öğrencileri oluşturmaktadır (N=99). Araştırmanın amacı doğrultusunda, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterliliklerini saptamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Eğitim Müziği Yeterlilik Anketi ve ayrıca demografik özellikleri için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin yüksek düzeyde; sınıf öğretmeni adaylarının ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, sınıf öğretmenliği adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin artırılmasına ve dolayısıyla müzik derslerinin etkili biçimde işlenmesine yönelik çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, eğitim müziği dağarı, müzik öğretmeni adayı, sınıf öğretmeni adayı, yeterlilik.

¹ Doç.Dr./ Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, hyokus@hotmail.com

² Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, sedaonk@gmail.com

MUSIC AND ELEMENTARY TEACHER CANDIDATES' PROFICIENCY IN REGARDS TO EDUCATIONAL MUSIC REPERTOIRE

ABSTRACT

This study aimed to explore the proficiency of music and elementary teacher candidates in regards to educational music repertoire. The participants (N=99) were 3rd (n=43) and 4th year (n=23) students studying at the Elementary Education Department (n=66), and 3rd (n=16) and 4th year (n=17) students studying at the Music Education Department (n=33) of Gaziosmanpaşa University. The Proficiency of Education Music Questionnaire, which was developed by the researcher, was used to identify the participants' proficiency in regards to repertoire of educational music, and a personal information form was employed for demographic characteristics. As a result of the study, it was observed the competencies of the music teacher candidates in regards to educational music repertoire were high level whereas the competencies of elementary teacher candidates were observed low level. Due to the results of the research, several recommendations have been given to improve the proficiency of educational music repertoire of elementary teacher candidates alongside various suggestions for making music lessons effectively.

Keywords: Music education, educational music repertoire, music teacher candidates, elementary teacher candidates, competencies.

1. GİRİŞ

Yeni eğitim anlayışında, bireyin doğuştan getirdiği gizil güçlerini ortaya çıkarma ve bunları yeteneğe dönüştürme süreci (Karlı, 2007, s. 7) olarak tanımlanan eğitim, önceden belirlediğimiz hedefleri gerçekleştirmede önemli bir süreci temsil etmektedir (Yokuş ve Yokuş, 2010, s. 3). Diğer bir deyişle, eğitimin bireyleri çeşitli ve farklı alanlara yönelik geliştirme ve yetkinleştirmede önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Müzik eğitimi ise, temelde bireylere bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Uçan, 2005, s. 8). Müzik eğitimi, en özlü tanımıyla müzik öğretimi bilimi ve sanattır. Bu anlamda müzik eğitimi, geçerli öğrenmeleri sağlayan öğretim yoluyla gerçekleştirilebilir (Yokuş ve Yokuş, 2010, s.16).

Eğitim amacıyla yapılan müzik öğretimine eğitsel müzik eğitimi denir ve bu kapsam tüm okulları içermektedir (Gedikli, 2003, s. 6). Ülkemizde eğitim kurumlarının farklı kademelerinde eğitsel müzik eğitimi vermek üzere öğretmen yetiştiren kurumların başında gelen eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören müzik öğretmeni adayları - bir eğitim müziği dağarı oluşturulmasına, geliştirilmesine ve bu konuda bütünsel bir bakış açısı kazandırılmasına yönelik - lisans programı kapsamında bir yarıyıl eğitim müziği dağarı dersini almaktadır.

Müzik öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinde yer alan eğitim müziği dağarı dersi; “İlköğretim ve orta öğretime yönelik genel müzik eğitiminin hedeflerine uygun olarak başta ders içi olmak üzere ders dışı, okul içi ve dışındaki tüm müziksel etkinliklerin verimli ve etkili bir şekilde yürütülmesi için ilk ve orta öğretim müzik programlarında öngörülen amaçların öğrenciye kazandırılmasında ve geliştirilmesinde eğitim-öğretim malzemesi olarak kullanılmak üzere belirli amaçlar, eğitim-öğretim ilkeleri ve estetik ölçütlere uygun olarak seçilen örnekler”i içermektedir (YÖK, 2006). Bu dağar, okul öncesi kurumlarından yükseköğretim sonuna değin her kademedeki okulda, eğitim-öğretim amacına yönelik bir süreci kapsayan ve toplumların müzik kültürü bakımından geliştirilip biçimlendirilmeleri, çağdaş düzeyde ulusal müzik zevkinin yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen müzik ders ve etkinliklerinde kullanılmak üzere öğretmenin elinde olan malzemedir ve her yönüyle önem taşımaktadır (Bilgin, 2004, s. 1).

İlkokul düzeyinde müzik ders ve etkinlikleri sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Bu amaçla sınıf öğretmeni adayları lisans öğrenimleri süresince müzik ve müzik öğretimi olmak üzere iki yarıyıl müzik eğitimi almaktadır. Bu kapsamda sınıf öğretmenliği lisans programında müzik dersinin içeriği; temel müzik bilgileri, şarkı dağarı oluşturma, çalgı öğretimi, toplu söyleme, işleme becerilerini geliştirme gibi çok boyutlu bir yapıdadır. Bu bağlamda, sınıf öğretmeni

adaylarının bu konularda yetkinleşmiş olması beklenmektedir. Diğer taraftan, sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi dersi içeriği çerçevesinde nota öğretim teknikleri, Orff çalgılarıyla şarkılar düzenleme, şarkı öğretiminde çalgı kullanma, beğeni geliştirme vb. konularda yetkin olmaları beklenmektedir.

Nitekim ilköğretim dersi kazanımlarına bakıldığında (MEB, 2006) öğrencilerin (a.) dinleme-söyleme-çalma, (b.) müziksel algı ve bilgilenme, (c.) müziksel yaratıcılık ve (d.) müzik kültürü öğrenme alanları kapsamında çeşitli kazanımları edinmeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda müzik öğretimine yönelik temel bilgi, beceri ve anlayışın geliştirilmesinde ve öngörülen kazanımların edinilmesinde eğitim müziği dağarına yönelik prozodi, form, şarkı türleri, temel müzik bilgisi, ses sınırları, eşlik oluşturabilme, dağar öğretim yöntemleri vb. açılardan yetkinlik kazanılması gerektiği düşünülmektedir. Diğer bir yönüyle, ilköğretim müzik eğitiminin çocuklarda ruhsal, ahlaki, sosyal, kültürel gelişim; anahtar beceriler (iletişim, problem çözme vb.) ve düşünme becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunulması beklenir (DFEE & QCA, 1999). Öyleyse, müzik eğitimi verecek öğretmen adayının kendisini müzik eğitimi alanına yönelik tüm boyutlarda geliştirmiş olması gerektiği düşünülmektedir. Bu boyutlardan biri de eğitim müziği dağarıdır.

Bu görüşlerden yola çıkarak, bu araştırmada müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilikleri araştırılmaya değer görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin ortaya konulması; diğer bir yönüyle de müzik öğretmeni adaylarının yeterlilik düzeyleriyle karşılaştırılması yoluyla sınıf öğretmenliği lisans programında müzik eğitimi alanına yönelik kapsamın genişletilmesi gerekliliğine ya da bu derslerin müzik öğretmenleriyle işbirliği içerisinde veya müzik öğretmenleri tarafından yürütülmesi gerekliliğine dikkat çekmektir. Araştırma, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin ortaya konulması, dolayısıyla eksiklerin ve yetersizliklerin belirlenmesi ve bu doğrultuda çözüm önerilerinin getirilmesi açısından önemli görülmektedir.

Yukarıdaki görüşlerden hareketle, “Müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilikleri ne düzeydedir?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Araştırmanın problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

Müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin;

- i. Prozodi bilgisi ne düzeydedir?
- ii. Müzik formları bilgisi ne düzeydedir?
- iii. Temel müzik bilgisi ne düzeydedir?

- iv. Şarkı türleri bilgisi ne düzeydedir?
- v. Yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırlarına ilişkin bilgisi ne düzeydedir?
- vi. Eşlik yapabilme becerisi ne düzeydedir?
- vii. Dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi ne düzeydedir?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel yöntem çerçevesinde, tarama (survey) tekniği kullanılmıştır. Tarama araştırması, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğ., 2012, s. 14).

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırma iki katılımcı grubuyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın birinci katılımcı grubu Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 2012-2013 eğitim-öğretim yılında (bahar yarıyılı) öğrenim gören 3. sınıf (n=43) ve 4. sınıf (n=23) öğrencileridir (N=66). İkinci katılımcı grup ise Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında 2012-2013 eğitim-öğretim yılında (bahar yarıyılı) öğrenim gören 3. sınıf (n=16) ve 4. sınıf (n=17) öğrencileridir (N=33). Araştırma, toplamda doksan dokuz (N=99) katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerini belirlemeye yönelik, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan Eğitim Müziği Dağarı Yeterlilik Anketi ve sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Anket hazırlama sürecinde öncelikle ilgili literatür taranmış; eğitim müziği dağarı kapsamında müzik öğretmenliği lisans programı eğitim müziği dağarı ders içeriği ve sınıf öğretmenliği lisans programı müzik ve müzik eğitimi ders içeriklerine bakılmış, ayrıca ilköğretim müzik dersi öğretim programı (1-4. sınıf) incelenmiştir. Bunun yanında ilköğretim müzik dersi kitapları gözden geçirilerek eğitim müziği dağarı yeterliliklerine ilişkin konu başlıkları ve maddeler oluşturulmuştur. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından toplam 48 maddelik bir madde havuzu meydana getirilmiştir. Oluşturulan bu taslak form; Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan altısı müzik eğitimi alanında ve biri ilköğretim alanında olmak üzere 7 uzmanın görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Uzmanlar tarafından incelenerek değerlendirilen anketteki bazı maddeler yeniden ele alınarak düzenlenmiş ve toplam madde sayısı bir madde eklenerek 49'a çıkarılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda ankette aynı özelliği ölçen sorular bir araya

getirilerek eğitim müziği dağarı yeterliliklerini belirlemeye yönelik yedi alt boyut oluşturulmuştur. Daha sonra küçük bir grup üzerinde (n=20) pilot uygulama yapılarak ankete son şekli verilmiştir. Anketin içerik ve nitelik olarak kapsam geçerliliği için uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman kanısı yeterli görülmüştür.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm eğitim müziği dağarı yeterliliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır ve toplam 49 maddeden oluşmaktadır. Bu bölüm toplam yedi alt boyutu içermektedir. Bu alt boyutlar “prozodi bilgisi (*madde: 1, 2, 3, 4*), müzik formları bilgisi (*madde: 5, 6, 13*), temel müzik bilgisi (*madde:7, 8, 10, 11, 12*), şarkı türleri bilgisi (*madde: 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20*), yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi (*madde:21, 22, 23, 24, 25, 33*), eşlik yapabilme becerisi (*madde: 9, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32*) ve dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi (*madde: 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49*)”dir. Ankette yer alan 49 maddenin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .98’dir. Alt boyutlar da ise; prozodi için .90, müzik formları için .68, temel müzik bilgisi için .91, şarkı türü için .88, ses özellikleri ve sınırları için .93, eşlik için .94, dağar öğretim yöntemleri için .96’dır. Ankette yer alan maddeler 5’li likert biçimindedir. Her bir ifadenin sıklık derecesini saptamak amacıyla 1’den 5’e kadar puanlama yapılmıştır [(1) Hiç, (2) Çok az, (3) Orta, (4) Sıklıkla, (5) Her zaman]. Ankette olumsuz madde bulunmamaktadır. Anketten alınacak en düşük puan 49, en yüksek puan 245’dir.

Anketin ikinci bölümü müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak amacı ile belirlenen toplam 4 kişisel sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan araştırma için gerekli olanlar seçilip kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında, anket formundaki her bir alt boyuta ilişkin ve toplamda aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanarak verilerin yorumlanması daha anlamlı hâle getirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen ortalama puanlarla, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterliliklerini belirlemek amacıyla her bir düzeyin puan olarak sınırları belirlenmiştir. Ankette yer alan aralıkların eşit olduğu düşüncesinden hareket edilerek anketin seçeneklerine ait sınırlar anket formundaki aritmetik ortalamalar dikkate alındığında 1-1.80 arası “çok düşük”, 1.81-2.60 arası “düşük”, 2.61-3.40 arası “orta” 3.41-4.20 arası “yüksek”, 4.21-5 arası “çok yüksek” düzeyde yeterliliği ifade etmektedir.

Anketin bütününe ve her bir alt boyutuna ilişkin toplam puanlar alınarak öğretmeni adaylarının anket maddelerine verdikleri yanıtların program değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle dağılımın homojen

olup olmadığını test eden Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonuçları incelenmiştir. Bu sonuçlara göre, Prozodi bilgisi, müzik formları bilgisi, şarkı türleri bilgisi ve yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi alt boyutları için Mann Whitney U; diğer boyutlar ve toplam için ise t testi uygulanmıştır (Levene I. Alt Boyut=12.969, p=.001; Levene II. Alt Boyut =4.280, p=.041; Levene III. Alt Boyut=2.405, p=.124; Levene IV. Alt Boyut=3.942, p=.050; Levene V. Alt Boyut =4.939, p=.017; Levene VI. Alt Boyut =1.541, p=.217; Levene VII. Alt Boyut =2.644, p=.107; Levene Toplam = 2.421, p=.123). Analiz sonucunda elde edilen bulgular, tablolara dönüştürülmüş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma sonuçları, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu kapsamda müzik ve sınıf öğretmenleri adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilik düzeyleri Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Müzik Öğretmeni ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eğitim Müziği Dağarına İlişkin Yeterlilik Düzeyleri (N=99)

Alt boyutlar	Alan	\bar{X}	S
Prozodi bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	4.05	2.22
	Sınıf öğretmeni adayları	3.30	3.54
Müzik formları bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	4.11	1.76
	Sınıf öğretmeni adayları	2.89	2.48
Temel müzik bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	3.76	3.20
	Sınıf öğretmeni adayları	1.92	4.58
Şarkı türleri bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	3.84	4.36
	Sınıf öğretmeni adayları	2.70	5.42
Yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	4.22	3.85
	Sınıf öğretmeni adayları	2.61	5.69
Eşlik yapabilme becerisi	Müzik öğretmeni adayları	3.74	5.58
	Sınıf öğretmeni adayları	1.81	6.31
Dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi	Müzik öğretmeni adayları	4.00	10.77
	Sınıf öğretmeni adayları	2.45	13.25
Toplam eğitim müziği dağarı yeterlilik puanı	Müzik öğretmeni adayları	3.95	25.90
	Sınıf öğretmeni adayları	2.44	31.42

Tablo 1'de görüldüğü gibi müzik öğretmeni adaylarının toplam eğitim müziği dağarı yeterlilik puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,95$; sınıf öğretmeni adaylarının toplam puanlarının ortalaması ise $\bar{x}=2.44$ 'tür. Bu sonuçlara göre, müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterlilik düzeylerinin "yüksek"; sınıf

öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterlilik düzeylerinin “düşük” olduğu söylenebilir.

Buna ek olarak, müzik öğretmeni adaylarının prozodi bilgisi ($\bar{x}=4.05$), müzik formları bilgisi ($\bar{x}=4.11$), temel müzik bilgisi ($\bar{x}=3.76$), şarkı türleri bilgisi ($\bar{x}=3.84$), eşlik yapabilme becerisi ($\bar{x}=3.74$), dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi ($\bar{x}=4.00$) alt boyutları açısından “yüksek”; yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi ($\bar{x}=4.22$), alt boyutu açısından ise “çok yüksek” yeterlilik düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Buna karşın, sınıf öğretmeni adaylarının prozodi bilgisi ($\bar{x}=3.30$), şarkı türleri bilgisi ($\bar{x}=2.70$) ve yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi ($\bar{x}=2.61$) açılarından “orta”; müzik formları bilgisi ($\bar{x}=2.89$), eşlik yapabilme becerisi ($\bar{x}=1.81$) ve dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi ($\bar{x}=2.45$) alt boyutları açılarından “düşük”; temel müzik bilgisi ($\bar{x}=1.92$) alt boyutu açısından ise “çok düşük” yeterlilik düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Sonuç olarak sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin tüm alt boyutlarda ve toplamda daha çok “düşük” düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Eğitim Müziği Dağarına İlişkin Yeterlilik Düzeylerinin Program Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Alt boyutlar	Program	N	\bar{X}	S	sd	t	U	p
Prozodi bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	16.21	2.22			504.000	.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	13.20	3.54				
Müzik formları bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	12.33	1.76			271.000	.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	8.68	2.48				
Temel müzik bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	18.82	3.20	97	10.311		.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	9.64	4.58				
Şarkı türleri bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	26.88	4.36			286.000	.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	18.94	5.42				
Yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	25.36	3.85			187.000	.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	15.67	5.69				

Alt boyutlar	Program	N	\bar{X}	S	sd	t	U	p
Eşlik yapabilme becerisi	Müzik Öğretmeliği	33	29.97	5.58	97	11.923		.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	14.52	6.31				
Dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi	Müzik Öğretmeliği	33	64.12	10.77	97	9.330		.000
	Sınıf Öğretmenliği	66	39.29	13.25				
	Müzik Öğretmeliği	33	193.70	25.90	97	11.646		.000
Toplam eğitim müziği dağarı yeterlilik puanı	Sınıf Öğretmenliği	66	119.92	31.42				

p<.001

Tablo 2 incelendiğinde, eğitim müziği dağarına yönelik yeterlilik düzeyleri program bazında anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(97)}=11.646$, p<.001]. Müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına yönelik yeterlilik düzeyleri ($\bar{x}=193.70$), sınıf öğretmeni adaylarına ($\bar{x}=119.92$) göre daha olumludur. Bu bulgu doğrultusunda, müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin sınıf öğretmeni adaylarına göre daha üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Buna ek olarak, prozodi bilgisi [U=504.000, p<.001], müzik formları bilgisi [U= 271.000, p<.001], temel müzik bilgileri [$t_{(97)}=10.311$, p<.001], şarkı türleri bilgisi [U=286.000, p<.001], yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi [U= 187.000, p<.001], eşlik yapabilme becerisi [$t_{(97)}=11.923$, p<.001] ve dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi [$t_{(97)}=9.330$, p<.001] alt boyutları açısından eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilik düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre, müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterlilik düzeylerinin tüm alt boyutlarda da sınıf öğretmeni adaylarına göre daha üst düzeyde olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmayla, ilköğretim müzik dersi öğretim programı kapsamında 1-4. sınıf müzik dersini yürütecek olan sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına yönelik yeterliliklerinin ortaya konularak, paralelinde müzik öğretmeni adaylarının yeterlilik düzeyleriyle karşılaştırılması yoluyla sınıf öğretmenliği lisans programında müzik eğitimi alanına yönelik kapsamin genişletilmesi gerekliliğine; buna ek olarak, bu derslerin müzik öğretmenleriyle işbirliği içerisinde ya da müzik öğretmenleri tarafından yürütülmesi gerekliliğine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Araştırmada, müzik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarına ilişkin yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Araştırma problemi doğrultusunda elde edilen sonuçlar kapsamında müzik öğretmeni adaylarının daha çok “yüksek” düzeyde eğitim müziği dağarı yeterliliğine sahip olduğu; sınıf öğretmeni adaylarının ise, eğitim müziği dağarına ilişkin yeterliliklerinin tüm alt boyutlarda ve toplamda daha çok “düşük” düzeyde olduğu belirlenmiştir.

İlgili literatürde sınıf öğretmenleri ve müzik eğitimine yönelik gerçekleştirilen diğer araştırmalara bakıldığında:

Küçüköncü (2000), sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi üzerine Çanakkale ili ilköğretim okullarında çalışmakta olan sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirdiği araştırmada, sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimi ile ilgili olarak kendilerini değerlendirmelerini istemiş; bu kapsamda 30 öğretmene anket uygulamıştır. Araştırmada, bazı öğretmenlerin sınıf öğretmenliği yanında müzik öğretmenliği de yaptıkları, bunun yanında aldıkları müzik eğitimini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir araştırmada, Şahin ve Aksüt (2002), I. kademedeki müzik derslerine ilişkin öğretmen görüşleri üzerine yaptığı araştırmada, öğretmenlerin pek çoğunun, pedagojik formasyondan yoksun olduklarını ve bu alanda hizmet-içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise; öğretmenlerin çoğunun, öğretim uygulamalarının müzik dersinden yoksun olduğunu işaret etmeleridir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, sınıf öğretmenleri yerine müzik öğretiminde uzmanlaşmış alan öğretmenlerinin bu dersi vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Diğer taraftan Kalyoncu ve Öztürk (2009), sınıf öğretmenliği anabilim dallarında verilen müzik ve müzik öğretimi derslerinin içeriklerine yönelik gerçekleştirdikleri araştırmalarında, 1998 ve 2006 sınıf öğretmenliği lisans programlarında yer alan “müzik” ve “müzik öğretimi” derslerinin içeriklerini karşılaştırmış ve Karadeniz Bölgesi’nden seçilen bir üniversitenin öğretim elemanlarının görüşlerini almıştır. Araştırmada öğretim elemanlarının tamamına yakınının öğrenim süresini yetersiz bulduğu ve bu kapsamda öngörülen sürenin öğrencilerin üniversite düzeyine getirdikleri müziksel ön öğrenmelerinin eksikliğinden dolayı, hem öğrencilerin eksiklerini tamamlamak hem de ders içeriklerini uygulamak için, ayrıca ders tanımında verilen içeriklerin uygulanabilmesi için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir araştırmada, Saylam (2009), sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri, öz-yeterlik algıları ile tutumlarını belirlemeyi amaçlamış; öğretim sırasında müzik eğitimi alan ve almayan sınıf öğretmenlerinin, müzik dersi öğretimine ilişkin öz-yeterlik algılarının değiştiği sonucuna ulaşmıştır.

Ayrıca araştırmada sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde; cinsiyet, meslekteki hizmet yılı değişkenleri açısından anlamlı farklılık olmadığı, ancak mezun olunan eğitim basamağı açısından sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin tutumlarının farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir araştırma Şahin (2009) tarafından yapılmıştır. Araştırmada Kırıkkale il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin müzik dersi ile ilgili yeterlilikleri değerlendirilmiş ve araştırmada, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi öğretim programında yer alan etkinliklerin uygulanmasında başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın sonuçları incelendiğinde, müzik öğretmeni adaylarının prozodi bilgisi alt boyutu açısından “yüksek”, sınıf öğretmenlerinin ise “orta” yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Prozodi bilgisinin eğitim müziği açısından önemi - müzik öğretmenin her yönüyle mükemmel bir şarkı dağarcığı oluşturması açısından - birçok eğitimci tarafından vurgulanmaktadır (Bilgin, 2004, s.6; Bozkaya, 2001, s. 130). Bu doğrultuda sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim müzik derslerini yürütecekleri göz önüne alındığında, eğitim müziği dağarı yeterlilikleri çerçevesinde prozodi bilgisi düzeylerinin daha yüksek olması gerektiği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, müzik öğretmeni adaylarının müzik formları bilgisi alt boyutu açısından “yüksek”, sınıf öğretmenlerinin ise “düşük” yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu çerçevede Ercan (2006), sınıf öğretmenliği öğrencilerinin mesleki alan yeterlilikleri açısından genel müzik bilgilerinin kısmen yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında, Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği’nde kullanılan temel dizileri, müzikte kullanılan hareket terimlerini ve müzikte aktarım (transpoze) kavramını ise hiç bilmedikleri; şarkı formunu oluşturan motif, dönem ve cümle gibi kavramları da az bildiklerini belirlemiştir. Araştırma sonuçları bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının temel müzik bilgisi ve şarkı türleri bilgisi alt boyutları açısından “yüksek”; sınıf öğretmenlerinin ise şarkı türleri bilgisi açısından “orta”, temel müzik bilgisi açısından ise “çok düşük” yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan müzik öğretmeni adaylarının yaş dönemlerine göre ses özellikleri ve sınırları bilgisi açısından “çok yüksek”; sınıf öğretmeni adaylarının ise “orta” yeterlilik düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Bunlara ek olarak, eşlik yapabilme becerisi açısından müzik öğretmeni adaylarının “yüksek”, sınıf öğretmeni adaylarının ise “düşük” yeterlilik düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Özgül (2001), sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin müziksel çıkış düzeylerinin bir değerlendirilmesini yapmıştır. Çalgı çalma bakımından değerlendirme sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının çalgı çalma düzeylerinin %38’i iyi-çok iyi, %23’ü orta, %39’u az-kötü çalıyor olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayanarak, sınıf öğretmenliği lisans programı müzik ve

müzik öğretimi ders içeriklerine paralel olarak; ilkokul müzik derslerini yürütecek sınıf öğretmenlerinin çalgı öğreteceği, çeşitli çalgılara düzenleme yapacağı, şarkı öğretiminde çalgı kullanacağı ve eşlik yapacağı göz önüne alındığında; sınıf öğretmeni adaylarının çalgı çalma açısından daha yetkin düzeyde olması gerektiği söylenebilir.

Dağar öğretiminde kullanılan yöntemler bilgisi kapsamında elde edilen sonuca göre müzik öğretmeni adaylarının dağar öğretim yöntemleri bilgisi yeterlilik düzeyleri “yüksek”; sınıf öğretmeni adaylarının yeterlilik düzeyleri ise “düşük”tür. Aydınli (2007), sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinde şarkı öğretme durumu üzerine yaptığı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin şarkı öğretim yöntemlerini uygulama güçlükleri çektiğini saptamıştır. Araştırma sonucunun bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Bu araştırmadan edinilen sonuçlar çerçevesinde, müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarı yeterliliklerinin tüm alt boyutlar kapsamında ve toplamda sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu beklenmedik bir durum değildir. Çünkü müzik öğretmeni adaylarının alana yönelik çok yönlü ve kapsamlı bir eğitim sürecinden geçmelerine karşın sınıf öğretmeni adaylarının lisans programı kapsamındaki müzik öğrenimi sadece iki yarıyıla sınırlandırılmıştır. Buna ek olarak, sınıf öğretmenliği eğitiminde çalgı eğitimi boyutunda ayrıca bir dersin programda yer almaması ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik yeteneğinin ya da müziğe ilişkin hazırbulunuşluklarının sınanmaması bunun diğer bir nedeni olarak gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına dayanarak, ilkokul evresindeki müzik derslerini yürüten sınıf öğretmenlerinin eğitim müziği dağarı konusunda üst düzeyde yeterlilik kazanabilmesi için lisans programlarında müzik eğitimine yönelik derslere daha fazla yer verilmesi ya da seçmeli olarak çeşitli müzik derslerinin oluşturulması önerilebilir. Bunun yanında disiplinler arası işbirliğini sağlamak amacıyla, müzik derslerinin yürütülmesine yönelik sınıf öğretmeni ve müzik öğretmenlerinin işbirliği içerisinde çalışması veya bu derslerin müzik öğretmenleri tarafından yürütülmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma sonucundan elde edilen sonuçlara dayanarak ilköğretim müzik derslerini yürüten sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimi alanına yönelik genel bilgi ve beceri yeterliliklerini belirlemeye yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Aydınlı, D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki şarkı öğretme durumu*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bilgin, S. (2004, Nisan). Eğitim müziğinde prozodi. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta*. Erişim tarihi: 12 Aralık 2013, <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/S-Bilgin.pdf>

Bozkaya, İ. (2001). *Dil-Müzik bağlamında prozodi*. Bursa: F. Özsan Matbaacılık

Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

DFEE & QCA (Department for Education and Employments & Qualifications and Curriculum Authority). (1999). *National curriculum in England for music* (NC online version). Erişim tarihi: 23 Kasım 2008, http://curriculum.qca.org.uk/uploads/Music%201999%20programme%20of%20stud_y_tc_m8-12060.pdf

Ercan, M. (2006). *Eğitim fakülteleri ilköğretim bölümleri sınıf öğretmenliği programı sınıf öğrencilerinin ilköğretim I. devre müzik derslerine yönelik mesleki alan yeterliliklerinin incelenmesi*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: H.Ü. Yayını.

Filiz, Ş. B (2006). Eğitimle ilgili temel kavramlar. M. Ç. Özdemir (Der.), *Eğitim bilimine giriş* (3-25). Ankara: Ekinoks.

Gedikli, E. (2003). *Müzik eğitimi*. Bursa: Livane Matbaası.

Kalyoncu, N. ve Öztürk, Ö. (2009, Eylül). Sınıf öğretmenliği anabilim dallarında verilen müzik ve müzik öğretimi derslerinin içerikleri. *8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun*. Erişim tarihi: 12 Aralık 2013, http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/samsun/N_Kalyoncu-O_Ozturk.pdf

Karşlı, M. D. (2007). Eğitim biliminin iki temel kavramı. M. D. Karşlı (Der.), *Eğitim bilimine giriş* (1-28). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Küçüköncü, Y. (2000). Sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7, 8-12.

MEB (2006). *İlköğretim müzik dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: T. C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü.

Özgül, İ. (2001). Eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin müzik 1-2 derslerine ilişkin müziksel çıkış/öğrenme düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(1), 133-156.

Saylam Kırıcıoğlu, Ç. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri, öz yeterlilik alguları ile tutumlarının belirlenmesi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Sun, M. ve Seyrek, H. (2002). *Okul öncesi eğitiminde müzik*. İzmir: Mey Yayınları.

Şahin, K. ve Aksüt, M. (2002). I. kademede müzik derslerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 2.

Şahin, O. (2009). *Kırıkkale il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin müzik dersi ile ilgili yeterlilikleri üzerine ilişkin bir araştırma*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.

Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi, temel kavramlar – ilkeler - yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Evrensel Müzikevi.

Yokuş, H. ve Yokuş, T. (2010). *Müzik ve çalgı öğrenimi için strateji rehberi 1: Öğrenme stratejiler*. Ankara: Pegem Akademi.

YÖK (2006). Müzik öğretmenliği lisans programı. Erişim tarihi: 11 Mayıs 2007, http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/muzik.doc